

İlham QƏHRƏMAN

1.Proloq

Tutasan əlindən körpə balanın
Qalxasan dağların o üzünəcən.
Qəşşərə çıxanda ağlamaq tuta
Gözünü silməyə heyin olmaya
Gözünün yaşını külək quruda.

Körpə də gözünün selinə baxıb
Çəkinə-çəkinə bir sual verər -
Nəyi dedin, nəyi saxladın, dədə?
Orda nə görmüsən, ora haradı, -
Niyə zülüm-zülüm ağladın, dədə?

Dilin söz tutmaya, kəkələyəsən,
Bağrına basasan o körpəni sən,
Özünə gələsən bir daşın üstə.
Cavabın nə olar bəs o körpəyə,
Gələ bilərsənmi yaddaşın üstə?

Deyə bilərsənmi o dağlarda mən
Qoşa bulaqları ağlayan yerdə,
Quşları göylərdə ötən qoymuşam?!
Necə qandırasan - arxasız oldum,
Dağlar arxasında Vətən qoymuşam?!

2.Yaddaş

Sənə sadıq olan küçükdü yaddaş, -
Uzaqlaşmaq olmur, qovlamaq olmur.
Bütün ağırlara tablamaq olur,
Yaddaş ağırsına tablamaq olmur.

Hər şirin söhbətin içindən çıxır,
Zəhərə döndərir ovqatı yaddaş.
Ayılıb qalxırsan tutur yaxandan,
Yatırsan yuxuna əl qatır yaddaş.

Elə alovlanır yaddaş ocağı
Canımız odunda qarşılır, belə.
Gördüyü xəyanət boylanır hər gün,
Adam yaddaşından sarsılır, belə.

Gəlir göz önünə doğma adamlar,
Yaddaşdan gah qohum, gah qonşun keçir.
Gözünü yum, saxla! - Silah-sursatla
Yurdu atıb gedən bir qonşun keçir.

Əli yetişməyən künc-bucaq yoxdu,
Ayağı altında kətilli olur.
Düşür arxasınca, qarabaqara,
Yaddaşı adamın qatili olur.

3.Etiraf

Körpə sənə baxa - baxış işıqtək
Ən dərin qatına düşə qəlbinin.
Acı etirafın dilinə gələ -
Səsi eşidilə şüşə qəlbinin:

-Ta yaşın o yeri deyil, ay bala,
Candan şirin gedib, zəhər qalıbdı.
Dağlar sinəsində, çaydan yuxarı
Bizim bir cökəli şəhər qalıbdı.

Başı aşağıyıq, dili gödəyik,
Dilim gəlməz desin döyüşmüşük biz.
Tərəziyə qoyub torpağı, canı
Qalanı gedənə dəyişmişik biz.

Dədəm gözlərinə dik baxa bilmir,
Dədənin gözləri kölgəli qaldı.
Daha ömrümüzdən bir şey qalmayıb,
Biz getdik vətənin əngəli qaldı.

Sizin gözünü də dik baxmaq olmur,
Bizim gözümüzə endi kölgələr.
Tarix qarşısında suçumuz böyük,
Vətənin özündən gəndi kölgələr.

Adam elə yanır cızdağı çıxır,
Od tutan sinələr körüyə döndü.
Yetimə, yesirə xoruzlananlar
Düşməni qarşısında fərəyə döndü.

Cüt təkədən var olur əlbir olmağa,
Cütün səsi çıxmır, təkə tərənəm.
Adam var yanında torpaq deyirsən,
Qımı qımıldamır, tükü tərənəm.

"Döyüş alınımıza yazılıb!" deyən
Döyüşdə ölməyi əhd eyləmədi.
Kim harda oturdu ora sahibdi,
Geriyə dönməyə cəhd eyləmədi.

Axı babalardan nə öyrənmişik? -
Namusdan ucada dayanır torpaq.
Adını döyüşçü qoymaqla deyil,
Əgər döyüşmüşsən - bəs hamı torpaq?!

Fərəsətsiz olduq - ağıl ucundan -
Yurda dərd toxuduq, gözədik, bala.
Vətən təqvimini bir "rəssam" kimi
Qara günlər ilə "bəzədik", bala.

Biveci, qorxağı irəli çəkdik -
Ordunu tapşırıdık, alqışladıq biz.
Bu məğlub vətənin qara günlərin
Bayramtək düşməne bağışladıq biz.

Sələfdən xələfə! - yurd soyad kimi -
Sizin əlinizi boşa çıxardıq.
Yurd ağlar günlərə onda qaldı ki,
Qorxağı, fərsizi başa çıxardıq.

Dünyanın ən ağır dərdidi, bala,
Əkib-becərəsən bar dərməyəsən...
Vətənin adını dildə çəkəsən,
Vətəni balana göstərməyəsən.

Biz sizi vətəndə qərib eylədik,
Kökədən qoparılmış ağac kimisiz.
Doğma dənizində öz limanına,
Yan ala bilməyən səmtsiz gəmisiz.

Torpaqda susuzluq, suda torpaqsız,
Vətəni hər yandan kəsir saxladıq.
İrəli, marş! - deyib geriye getdik,
Vətəni düşməne əsir saxladıq.

Müqəddəs nə varsa, ayrılıb qaldı,
Hamısı bax orda - işğal altdadı.
Təkə torpaq deyil, təkə yurd deyil,
Sevgi də, qürur da işğal altdadı.

Hər yeri gələndə, söhbət düşəndə
Elə dizinizə döyərsiz, bala.
Yiyəvay dərdindən getdi torpaqlar -
Bizim gorumuza söyərsiz, bala.

4.Qoşma

Niyə belə zəlil gününə düşdük?-
Bir deyən olmadı nə sirdi, bala.
Düşmənlər bu yurdu elə təkleyib
Vətən ortalıqda yesirdi, bala.

İgid bu dar gündə uyuyarmı heç, -
Dar gündə gen durmaq yarayarmı heç?!
Adam torpağından soyuyarmı heç -
Bu necə hökmdü, təsirdi, bala?!

Bəs bizi sevənlər nə üzlə sevə?-
Yuxuda görmüşəm neçənci dəfə,
Çoxlu sual verir sən adlı nəvə
Mən adlı dədəm də susurdu, bala.

5.İdilliyə

Xatirə balıqçı toru kimidi,
Bir yol dolu, bir yol boş çəkəcəyik.
Gəl tutaq əl-ələ - biz dədə-bala -
Xəyalən o yurda baş çəkəcəyik:

-Bax burda atamın odun çiniydi,
Ora da anamın sac yeri idi.
Azca çökək idi, azca çalayıd,
Sac yeri həyatın ac yeri idi.

Bu dəmir yabadı, bu ağac yaba,
Bu zindan-çəkicdi, bu kərəntidi.
Çəkic barmağına dəydi bir dəfə,
Kərənti döyəndə atam təntidi.

Ovxarda saxlardı kəsəri atam,
Küncə cəm edərdi balta-dəhrəsin.
Anam "bu evinən yaradı" deyib,
Atmağa qoymazdı cehiz nehrəsin.

Qədimdən qalmayıd gördüyün ütü,
Közlə doldururduk ütü çəkirdik.
Anam inəkləri sağirdi sonra
Süd maşının qurub südü çəkirdik.

Yeyəylə, at nalı dirək başında,
Asılmış olardı haça xırçəkədən.
Keçi qırılırdı, qəzil gedərdi,
Sicim qayırdı bir ağbirçəkədən.

Biz qapı-bacada nə iş görmüşük
Eşq ilə görmüşük, ürək vermişik...
Dəhlizin bu mili qarın salladı
Atamla altına dirək vermişik.

Qəmə madyanımız ürkdü bir dəfə,
İtlər hürüşəndə hay-haya düşdü.
Fırladım Novruzda alov şarını
Əlimdən çıxanda tayaya düşdü.

Çiyində tüfəngi ovçu Tapdığım,
Cil güdər, cır atar, ördək vurardı.
Qoşulub qaçanlar bizdə gizləner,
Anam da gəlinə gərdək qurardı.

Təzə paltar geyib cüt gedərdilər,
Calal aşiq idi, dəmkeş İsiydi.
Bir əli cibində olardı toyda,
Fərman kəndimizin mərd kişisiydi.

Bir də eşidərdik toy səsi gəlir,
Qara zurna yolda havalanardı.
Qırmızı lent ilə yolu kəsərdik,
Yaxşı rəqs edənlər nəmər alardı.

Mən balıq ovunu lap çox sevərdim, -
Çardağın altında qoşa qarmağım.
Hərdən də soyunub suya girirdim
Balıq keçirəndə daşa qarmağı.

El dağa qalxanda atlar löhrəmli,
Dəvənin yerşi ahəstə idi,
Boynunda zınqrov bir yana dursun,
Yük altıda ləngəri bir bəstə idi.

Ertənin havasını atam ulduznan, -
Gecə çölə çıxıb göydən bilərdi.
Hansı odun yansa kimin evində,
Kişilər tüstüdə, iydən bilərdi.

...Dizlərim qatlandı, çökdüm, ay bala,
Dur gəl bu ayağı sən geri yerit.
Növrəyi dağıldı, şənliliyi getdi,
İndi yurdumuzda it ulayır, it.

6.Şəhər ağısı

O danışan yekə-yekə,
Şəhər, adamların hanı?!
Çölü ardıc, içi cökə,
Şəhər, adamların hanı?!

Çəkilib tarıma kimi,
Dağıldılar qırma kimi.
Payız gedən durna kimi,
Şəhər, adamların hanı?!

Üstündə dururmu o çən?!
Səni o baş-bu baş ölçən,
Dağdağan bulağından içən,
Şəhər, adamların hanı?!

Gündüzüynən, gecəsiynən,
İşıq gələn hücrəsiynən,
Qarma-qarış küçəsiynən,
Şəhər, adamların hanı?!

Sinədəydi nərgizdiyin...
Sənə qaldı bu dözdüyün.
Hər gün göz olub gəzdüyün,
Şəhər, adamların hanı?!

Oyunlara mat qoyulan,
Yatağına od qoyulan,
Qəbrə amanat qoyulan,
Şəhər, adamların hanı?!

Dağlar kimi qalan vardı,
Əvəz kimi balan vardı,
Şəhər, səni salan vardı,
Şəhər, adamların hanı?!

7.Çay ağısı

Qoşa-qoşa bulaqlardan,
Çayım, səndən kimlər keçdi?!
Gümüş pullu balıqlardan,
Çayım, səndən kimlər keçdi?!

Adamlara nə dedilər -
Biri-birinə dəydilər?!
Yoldaşı salxım söydülər,
Çayım, səndən kimlər keçdi?!

Yamaclarda yelli gələn,
Qıjovlarda güllü gələn,
Yazağında selli gələn,
Çayım, səndən kimlər keçdi?!

Daşqınlarda gurultuyla,
Ay doğanda parıltıyla,
Bir nəgməli şırıltıyla,
Çayım, səndən kimlər keçdi?!

Şəklin gözümdədi həməni,
Çaylaq, qumlaq, çayır, çəmən,
Qız-gəlinlər donlu çimən,
Çayım, səndən kimlər keçdi?!

Şaqıq bulağı qaynayan,
Yatağı sağ-sol oynayan,
Oynamağından doymayan,
Çayım, səndən kimlər keçdi?!

Yolların dolanbadolan...
Ax üzünənişə yollan.
Laçın, Qubadlı, Zəngilan,
Çayım, səndən kimlər keçdi?!

Getdi dostların köhnəsi,
Qaldı zamanın tənəsi.
Hər bağ üstə bir dəhnəsi,
Çayım, səndən kimlər keçdi?!

8. Evimiz

Qapısı qıfıl görməyən,
Yolçular dönən evimiz.
Boydan boyu, endən eni,
Geniydi, lap gen evimiz.

Qış gəlsə, qarı yağırıdı,
Yayda nübarı çıxırıdı.
Altından çayı axırıdı,
Üstən yol enən evimiz.

Anam dil deyib ağlayan,
Bacım yüyrük yırğalayan,
Divarı qurum bağlayan,
Ocağı sənən evimiz.

9.Epiloq

Sənə üz tuturam, Sən ey göydəki,
Bizim haqqımızda bir qərar eylə!
Bu xalqın içində ədalət hissini,
İtən meyarları bərqərar eylə!
Günahımız çoxdu, gün gələr bizi -
O dağların ahı tutar, İlahi!
Çox müqəddəs hisslər küsüb gedibdi,
Müqəddəs hissləri qaytar, İlahi!
Dörd yandan düşmənlə təklənib bu xalq,
Oyansın cəsarət qoruna bilək.
Günah içindəyik biz tərə-dırnaq,
Səbəb sal günahdan arına bilək.
Gör necə quruyub çılpaq qalıbdı
Ağacın yadına yarpağı sal Sən!
Varlığın yadında Paris, Londonda,
Kasıbın yadına torpağı sal Sən!
Toyuğu itənlər əliçıraqlı
Düşür qapı-qapı gəzir, İlahi!
Yurdları itirib oturmuşuq biz,
Adamı bu dərdlər üzür, İlahi.
İlahi, Sən quran nizam dağılıb,
Təzədən ustani, dülgəri göndər.
Əsirgəmə bizdən lütfünü belə
Bir quş qanadında tərəri göndər!